

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdu a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **A. E.**, zast. JUDr. Ing. Lukášem Pletichou, advokátem, se sídlem Průmyslová 1631/4, Jablonec nad Nisou, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 13. 12. 2019, č. j. 73 Az 3 /2019 – 49,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 13. 12. 2019, č. j. 73 Az 3 /2019 – 49, **se ruší** a věc **se mu vrací** k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností se žalobce (dále „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta jeho žaloba ve věci mezinárodní ochrany.

[2] Dne 17. 9. 2018 stěžovatel podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, k níž dne 20. 9. 2018 poskytl údaje. Uvedl, že se narodil ve městě V. v Turecku, je kurdské národnosti, vyznává islám, není členem žádné politické strany, sympatizuje se stranou HDP, je svobodný, zdravý, naposledy žil v Turecku ve městě V., kde žijí jeho rodiče, bratr a sestra. Má příbuzné v Antalyi, když si tam našel práci, nechali ho u sebe bydlet, pracoval v dělnických profesích a v zemědělství. Do České republiky přicestoval letecky dne 9. 9. 2018 z Istanbulu, kam přijel z místa svého bydliště autem. V Turecku má bydliště poblíž hranice se Sýrií; z důvodu války v Sýrii se tato oblast stala nebezpečnou, jeho příbuzní bojovali proti islámskému státu, turecká armáda šla následně bojovat proti kurdským milicím, což se stěžovateli nelíbí. Do České republiky přijel, neboť se bál zatčení; uvedl, že jeho bratr je nyní hledán, skrývá se před úřady, neboť protestoval proti invazi turecké armády do Afrínu; otec stěžovatele byl také kvůli protestům proti invazi zadržen před 9 měsíci, a to asi na 20 dní, přitom byl bit. Zadržena byla i babička, která byla odsouzena na 5 let, strýc byl odsouzen na 3 roky. Jiný strýc utekl do Norska, strýc, jenž žije v ČR, tam utekl v r. 2008. Stěžovatel utekl, aby také nebyl uvězněn. Jeho rodina nelegálně posílala do Afrínu potraviny a potřeby k přežití, na což Turci přišli. V Turecku nebyl oficiálně z ničeho obviněn, ale protože protestoval a jeho rodina posílala pomoc, myslí si, že na něj mají také spadeno, neboť Kurd je v Turecku brán jako terorista. Na protestu proti invazi do Afrínu byl naposledy před 7 měsíci ve Viransehiru, potom dostal strach, že ho chytanou a obviní.

[3] Dále uvedl, že své sympatie k politické straně HDP projevil, když šel na jejich mítink. Při volbách tuto stranu volil. Otce se při zadržení ptali, proč pomáhá teroristům v Sýrii, otec jim oponoval, tak ho zbili. Otec pak dostal strach a poslal jej z Turecka pryč. Stejně starý bratr tam zůstal, protože otec pro něj nejprve musí sehnat peníze, pak ale také odjede. Uvedl, že neví, co by jej čekalo v případě návratu do Turecka, chce být v ČR se strýcem. Dodal, že kurdské milice bojovaly proti islamistům, nyní se o nich mluví jako o teroristech. Uvedl, že před konfliktem v Sýrii nebyla situace doma špatná, třenice byly, ale ne v takové míře. V Sýrii padla velmi vzdálená přízeň jeho otce, nějací bratřenci z rodiny. V rámci seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí stěžovatel doplnil, že policie stále kontaktuje jeho rodinu a ví, že stěžovatel v Turecku protestoval; policie rodičům řekla, že až se stěžovatel vrátí, tak jej zavrou.

[4] Žalovaný stěžovateli mezinárodní ochranu neudělil; uvedl, že vycházel především z jeho výpovědi a z informací, které shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a bezpečnostní situace a stavu dodržování lidských práv v Turecku. Konkrétně vycházel ze Zprávy Ministerstva vnitra Velké Británie – Turecko: Kurdové, září 2018 z 26. 9. 2018 (překlad vybraných částí), Zprávy Ministerstva vnitra Velké Británie – Turecko: kurdské politické strany, srpen 2018 z 19. 9. 2018 (překlad vybraných částí), informace OAMP Turecko – Kurdové ze dne 9. 5. 2018 (postavení ve společnosti, politické strany a politická reprezentace – popisuje vývoj a postavení politických stran v Turecku), informace OAMP Turecko – Bezpečnostní a politická situace v zemi, září 2018, zprávy ČTK ze dne 8. 1. 2019 – „V Turecku začal soud kvůli vraždě ruského velvyslance“ a zprávy ČTK ze dne 8. 1. 2019 – „Turecký prezident ostře zkritizoval Boltana kvůli Kurdům“.

[5] Co se týče důvodů dle § 12 zákona o azylu, žalovaný konstatoval, že stěžovatel je sympatizantem politické strany HDP, nicméně neprojevoval politické aktivity takové síly, aby se mu mělo v jeho vlasti dostat politického pronásledování; nikam nekandidoval, není členem žádné strany; politická strana HDP je legálně fungující stranou, a pokud její členové čelí obtížím, děje se tak v nejvyšších patrech strany. Konstatoval, že stěžovatel, resp. jeho rodina začala mít problémy až poté, co úřady odhalily jejich pašeráctví do sousední Syrské arabské republiky. Konstrukci zájmu turecké policie o osobu stěžovatele označil žalovaný za nesmyslnou, neboť policejní složky měly možnost jej kdykoli za jeho pobytu v Turecku zadržet, a to i při jeho legálním vycestování z vlasti. Žalovaný uvedl, že stěžovatel nebyl z ničeho obviněn a zájem o jeho rodinu žalovaný dovozuje v souvislostech s pašeráctvím zboží do Sýrie. Žalovaný poukázal na to, že se stěžovatel také mohl přemístit v rámci Turecka, což v minulosti i udělal, neuvedl nic, co by mu v tom bránilo.

[6] Žalovaný neshledal důvody pro udělení humanitárního azylu; uvedl, že stěžovatel je dospělou, plně svéprávnou, práceschopnou osobou, nepodstupuje žádný typ speciální léčby vázané na území ČR.

[7] Ohledně udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, žalovaný konstatoval, že stěžovatel neuvedl, a ani žalovaný nezjistil, žádné skutečnosti, na jejichž základě by mohla stěžovateli hrozit v případě návratu do vlasti vážná újma uložením nebo vykonáním trestu smrti, neboť trest smrti byl v Turecku zcela zrušen v r. 2004; nezjistil ani žádnou skutečnost, ze které by vyplývalo, že by byl v Turecku vystaven skutečně hrožícímu nebezpečí vážné újmy. Takové zacházení by muselo dosáhnout mimořádné úrovně a jeho nebezpečí by muselo být reálné a bezprostřední. Poukázal na skutečnost, že stěžovatel akcentoval zejména zadržení svého otce, který měl být bit, a dodal, že pokud by se takto excesivního chování dostalo stěžovateli, je na něm, aby vyhledal ochranu, kterou Turecko, jako právní stát s mnohastupňovou justicí, nabízí. Uvedl, že z výpovědi stěžovatele vyplynulo, že zadržení otce se odehrálo pod soudním

pokračování

dohledem, a pokud byl stěžovatel se svou rodinou zapleten do přeshraničního pašeráctví, je na něm, aby se před úřady své vlasti obhájl, případně nesl i trest za porušení zákonů. Postavení dvacetimilionové komunity Kurdů v osmdesátimilionovém Turecku není dle žalovaného vystupňováno do podoby přímého a bezprostředního nebezpečí vážné újmy. Žalovaný uzavřel, že pokud by měly turecké bezpečnostní složky na stěžovateli nějaký zájem, jeho život před odjezdem by se jistě nevyvíjel jím popsaným způsobem, tedy fakticky bez jakýchkoli problémů k jeho osobě. Žalovaný dále konstatoval, že v zemi ani neprobíhá takový ozbrojený konflikt, jehož důsledky by ve vztahu k žalobci bylo možno považovat za vážnou újmu. Turecko není ve válečném stavu s žádným jiným státem, většina jeho oblastí je naprosto stabilní, a pokud měl stěžovatel problémy ohledně bezpečnostní situace v místě jeho bydliště, mohl přesídlit na jakékoli místo bezpečnostně stabilní, což je naprosto většinový prostor Turecké republiky. Sdělení, že na přesídlení neměl stěžovatel dostatek prostředků, žalovaný odmítl, neboť ekonomické důvody nejsou pro udělení mezinárodní ochrany relevantní.

[8] Rozhodnutí žalovaného napadl stěžovatel žalobou, v ní namítal, že důvody pro udělení mezinárodní ochrany nebyly dostatečně posouzeny. Zdůraznil, že důvodem žádosti o udělení mezinárodní ochrany byly obavy z porušení základních práv v souvislosti s jeho kurdskou národností, současně uvedl, že je sympatizantem politické strany HDP a v Turecku se zúčastňoval demonstrací proti invazi do syrského Afrínu, kvůli čemuž se o něj zajímá policie; policií je hledán jeho bratr, zadržení byli jeho otec a babička, otec byl na policejní stanici vystaven fyzickým útokům. Uvedl, že žalovaný bagatelizuje problémy kurdské menšiny v Turecku, rozsáhlá diskriminace kurdského obyvatelstva dle něj dosahuje úrovně pronásledování. Celková politická situace v Turecku prodělala za poslední období výrazné změny s dopady na Kurdy či kurdské sympatizanty; v červenci 2016 došlo v Turecku k neúspěšnému pokusu o státní převrat a následnému hromadnému zatýkání. Dle zprávy Parlamentního shromáždění Rady Evropy o fungování demokratických institucí v Turecku z dubna 2017 jsou po převratu přijatá opatření za hranicí přiměřenosti. Strany HDP se dotklo, že 154 opozičních poslanců bylo zbaveno imunity; nejen poslanci, ale i členové strany HDP byli zatýkáni. Proto bylo rozhodnuto o znovuzavedení monitorovacího procesu Turecka stran dodržování lidských práv. Namítl, že společensko-politická situace v Turecku je minimálně znepokojivá a došlo ke zhoršení standardu ochrany lidských práv. Dle zprávy US Department of State z března 2017 jsou antiteroristické zákony ve velké míře využívány proti Kurdům nebo domnělým členům Gülenova hnutí. Odkaz žalovaného na to, že Kurdové mj. působí ve státní správě, nereflektuje aktuální situaci v Turecku, kde se prezident snaží zbavit Kurdů působících ve státních strukturách. Odkázal na zprávu US Department of State z března 2019, dle níž prokurátoři použili sporné důkazy za účelem stíhání mj. opozičních politiků a kritiků vlády. Někteří poslanci či starostové ze strany HDP byli uvězněni. Došlo k zadržení stovek dalších úředníků ze strany HDP, ve většině obcí kontrolovaných HDP vláda zavedla správcu.

[9] V žalobě dále stěžovatel namítal, že žalovaný nedostatečně zohlednil situaci, že se policie chodí jeho rodiny vyptávat a vyvíjí tak tlak za účelem zjištění místa jeho pobytu. Poukazuje na to, že problémy nemají pouze horní vrstvy příslušníků strany HDP, ale i běžní sympatizanti této strany a příslušníci kurdského etnika. Správní orgán k věci neshromáždil dostatek aktuálních a relevantních informací, jeho závěry jsou tedy nedostatečně podložené; odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 5 Azs 66/2008, podle něhož stěžovatel nemusí dokazovat, že je ve větším ohrožení, než kdokoli v jeho azylově relevantní skupině Kurdů, která je jako celek terčem pronásledování. Žalovaný nedostatečně posoudil možnost udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu; v jihovýchodní části Turecka v blízkosti hranice se Sýrií dochází k ozbrojeným střetům mezi tureckou armádou a kurdskými milicemi. Dle zprávy Vysokého komisaře OSN pro lidská práva z března 2018 dochází v jihovýchodním Turecku v mnoha případech k porušování lidských práv v souvislosti

s bezpečnostními operacemi prováděnými tureckou vládou, uskutečnily se bezpečnostní operace zacílené na občany kurdského původu z důvodu jejich přisuzované příslušnosti k PKK, obvinění z porušování lidských práv v jihovýchodním Turecku jsou závažná a vyžadují rychlé vyšetřování. O špatné bezpečnostní situaci na jihovýchodě Turecka hovoří i zpráva US Department of State z března 2019. Stěžovatel namítal, že se žalovaný měl podrobněji zabývat bezpečnostní situací na jihovýchodě Turecka, odkud stěžovatel pochází, měl zkoumat možnost vnitřního přesídlení do jiné části Turecka (viz rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007 - 93, či ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009 - 74).

[10] Krajský soud neshledal žalobu důvodnou a zamítl ji. K otázce pronásledování či hrozící vážné újmy soud uvedl, že se stěžovatel osobně nikdy nesetkal s jakýmkoli negativním zásahem orgánů jeho domovského státu zaměřeným přímo proti jeho osobě; veškeré jeho obavy plynou ze sdělení rodinných příslušníků či sousedů, z nichž usuzuje, že by se o něj mohla zajímat turecká policie, případně z toho, že byli zadrženi či potrestáni někteří členové jeho rodiny. Poukázal na to, že stěžovatel uvedl, že on a jeho rodina nelegálně pašovali zboží do Sýrie, na což Turci přišli; sám však nepopsal ani jediný svůj konflikt s policií či kýmkoli jiným.

[11] Krajský soud poukázal na to, že politickou aktivitu stěžovatele nelze považovat za výraznou; represivní opatření přijatá v souvislosti s neúspěšným převratem v roce 2016 dopadající mj. na stranu HDP, jejíž příznivci a členové jsou namnoze Kurdové, však nejcitelněji dopadla na významné politické představitele, jakými jsou poslanci či starostové, případně dopadla na členy této strany, což není případ stěžovatele; dodal, že ten není jejím zástupcem v jakékoli veřejné funkci a dostatečně intenzivní ohrožení jeho osoby, jako pouhého sympatizanta strany HDP, nelze na základě dostupných podkladů a jeho výpovědi dovodit. Podle krajského soudu, pokud se policie zajímá o rodinu stěžovatele, případně i přímo o něho v souvislosti s nelegálním pašeráctvím, nejedná se o azylově relevantní důvod. Krajský soud dodal, že stěžovatel subjektivně spojuje problémy rodiny s účastí na protestech, sám však uvedl, že policie jeho otce vyslyšela ohledně jeho pomoci syrským povstalcům; v kontextu tvrzeného pašeráctví se případné získávání informací o osobě stěžovatele ze strany policie nejeví soudu jakkoli excesivním. Pokud byl stěžovatel na demonstraci naposledy sedm měsíců před odjezdem z Turecka, následně nebyl ze strany policie jakkoli kontaktován, natož atakován, nepovažuje soud jeho obavy z pronásledování či hrozící újmy za odůvodněné.

[12] Krajský soud uvedl, že žalovaný si pro účely posouzení žádosti stěžovatele opatřil dostatek relevantních podkladů; použité podklady soud považuje s ohledem na datum zahájení řízení a vydání rozhodnutí za zcela aktuální, datované nikoli více než jeden rok před vydáním napadeného rozhodnutí; s ohledem na situaci v Turecku je podstatné, že zmíněné podklady již reflektují nepovedený pokus o převrat z r. 2016 a následné represivní kroky ze strany státu vůči pučistům s nemalým dopadem také na kurdskou menšinu. Krajský soud připustil, že situace Kurdů v Turecku, zvláště po pokusu o puč v r. 2016, je nelehká a složitá, obecně však nedosahuje azylově relevantní intenzity. Poukázal na zprávu Ministerstva vnitra Velké Británie – Turecko: Kurdové, září 2018, níž se výslovně uvádí: „*Diskriminace Kurdů ze strany státu, ani je-li uvažována kumulativně, svým charakterem ani opakujícím se výskytem obecně nepředstavuje reálné riziko perzekucí či závažné újmy.*“ Dle názoru soudu individuální okolnosti spočívající v osobě a příběhu stěžovatele nezvýrazňují potřebu chránit stěžovatele do té míry, že by soud shledal splnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany. Při svém výslechu sice stěžovatel akcentoval obavy, že si pro něj přijde policie z důvodu účasti na politických protestech či proto, že jako Kurd s rodinou pašoval zboží do Sýrie, žádným způsobem však nevyjadřoval obavy z nerozlišujícího násilí, jímž by byl ohrožen v místě jeho bydliště, kde se před odjezdem z Turecka setrval zdržoval. Z podkladů opatřených žalovaným plyne, že při jihovýchodní hranici Turecka může docházet k násilnostem a porušování lidských práv v souvislosti s tureckou ofenzivou do Sýrie; stěžovatel

pokračování

obavy v tomto směru nedal najevo; krajský soud se pak ztotožnil s názorem žalovaného, že stěžovateli nic nebrání v přesídlení do jiné části Turecka, tím spíše, mohl-li svobodně vycestovat až do České republiky.

[13] Krajský soud závěrem podotkl, že s ohledem na to, že stěžovatel byl před odjezdem doma a bez práce, se nabízí, že důvody jeho vycestování mohly být převážně ekonomické, tedy nikoli azylově relevantní; z Turecka neuprchl za pohnutých okolností, nýbrž legálně letecky vycestoval na jemu udělené vízum. Souhlasně s žalovaným uzavřel, že mezinárodní ochrana je speciálním institutem nesloužícím prosté legalizaci pobytu v ČR; za takovým účelem lze získat pobytové oprávnění dle zákona o pobytu cizinců.

[14] Proti rozsudku krajského soud podal stěžovatel kasační stížnost; především namítá, že rozhodnutí správního orgánu a následně soudu je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů; žalovaný zcela nedostatečným způsobem posoudil důvody podání žádosti o mezinárodní ochranu, a to jak jednotlivě, tak ve svém souhrnu. Zkreslil i výsledky pohovorů se stěžovatelem. Vytvořil si fikci, kterou krajský soud zcela převzal, totiž, že důvody stěžovatelovy migrace jsou čistě ekonomické, neboť prý měl do Sýrie pašovat zboží. To je ovšem pouze část pravdy. Při údajném pašování se nejednalo o žádnou elektroniku, cigarety, drogy, parfémů, či jiné luxusní a zbytné zboží, které bývá pašováno ze zjištěných důvodů, nýbrž o základní potraviny pro každodenní život v rámci humanitární pomoci lidem jeho národnosti v době blokády syrského příhraničí, které bylo z jedné strany syrského vnitrozemí blokováno Islámským státem a vládními silami Bašára Assada a z druhé strany Tureckem. Stěžovatel rovněž v syrské části Kurdistánu pobýval, přičemž se jako profesí kuchař sice přímo nezapojoval do bojových operací, ale do logistické podpory v zázemí bojiště; připravoval jídla pro lidi v lazaretu a pečoval o zraněné Kurdy. Dnes je již dostatečně známo, že takovíto lidé jsou v Turecké republice pronásledováni a vězněni.

[15] Důvodem žádosti stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany byly obavy z porušení jeho základních práv v Turecku v souvislosti jeho kurdskou národností (jako dokumentují i četné známější kauzy), jeho politickým postojem i minulými aktivitami ve východním Turecku a syrském, Kurdy obývaném, příhraničí během války. Stěžovatel aktivně působil v Kobani v letech 2014-2015 a Afrínu - jaro 2018. Zatímco v roce 2018, kdy pohovory probíhaly, nebyly skutečnosti o pronásledování Kurdů v Turecku ještě dostatečně známy, nyní vývoj situace dává důvodným obavám zcela za pravdu. Názorně to dokládá i případ českých občanů M. V. a M. F., kteří jsou nyní v Turecku vězněni právě za pomoc Kurdům v Sýrii.

[16] Stěžovatel v této souvislosti v rámci pohovoru mimo jiné uvedl, že je sympatizantem politické strany HDP, v Turecku se zúčastňoval demonstrací proti invazi do syrského Afrínu, přičemž kvůli těmto aktivitám je policií hledán i bratr, jeho babička N. E. a otec H. E. byli zadrženi policií a otec byl taktéž na policejní stanici následně vystaven fyzickým útokům. Policie se kvůli demonstracím a jeho angažování v Sýrii rovněž zajímá i o stěžovatele; domácnost jeho rodiny pravidelně navštěvuje turecká tajná policie a snaží se získat poznatky o stěžovatelově pobytu v Evropě. Aktuální politický vývoj v Turecku během posledního roku naopak dodává obavám stěžovatele na opodstatněnosti. Stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soud zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[17] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že ji považuje za nedůvodnou. Má za to, že svým významem nepřesahuje zájmy stěžovatele tak, jak má na mysli § 104a s. ř. s., a proto se domnívá, že je na místě kasační stížnost odmítnut pro nepřijatelnost. Dále poukazuje na to, že kasační stížnost po obsahové stránce poskytuje zcela nový náhled na domnělý azylově relevantní důvod, který je jakousi polemikou s obsahem napadeného rozhodnutí žalovaného

a napadeného rozsudku. Tímto důvodem má být motiv tvrzeného pašování a vylíčení této činnosti jako bohubilé. Bez ohledu na to, zda pašování bylo činěno v dobrém či zlém úmyslu, nemůže jít bez dalšího o azylově relevantní důvod. Správní orgán a následně i soud správně posoudily tuto činnost ve vztahu k neexistujícím důsledkům pro stěžovatele, ať už jde o neexistující policejní vyšetřování či jiný druh pronásledování či dobu, po kterou se stěžovatel v zemi původu před vycestováním ničeho „nedělo“. Spekulace o tom, jaký druh lidí (v obecné rovině) je v Turecku pronásledován a vězněn s průměrem k M. V. a M. F., považuje žalovaný za nepřiměřené případu stěžovatele. Správní orgán a následně i soud řádně posoudily činnost stěžovatele jakožto toliko sympatizanta strany HDP a napadená rozhodnutí jsou v tomto směru přezkoumatelná. Žalovaný poukazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 Azs 37/2003, ze dne 22. ledna 2004, který říká: „*Poskytnutí azylu je specifickým důvodem pro povolení pobytu na území ČR a nelze je zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území republiky tak, jak jsou upraveny zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.*“ V daném případě je tedy třeba, aby stěžovatel řešil svoji situaci v souladu se zákonem o pobytu cizinců na území ČR.

[18] K vyjádření žalovaného zaslal stěžovatel repliku, v níž poukazuje zejména na fakt, že žalovaný posuzuje žádosti podle svých interních zpráv a rešersí, které jsou ale prokazatelně zastaralé a jsou zpracovány ze zdrojů s otaznou relevancí, zejména ve vztahu k turbulentním regionům, jako je Sýrie a sousední státy jako Turecko, Irák a Libanon. Ve vztahu k informacím, které vzal žalovaný za rozhodné, uvádí k Informaci Ministerstva vnitra Velké Británie - srpen 2018, že z textu je zřejmé, že zpráva pojednává o politické situaci v letech 2014 – jaro 2016, tudíž nikterak nereflektuje stav roku 2019 a 2020; k Informaci ministerstva vnitra – Turecko Informace OAMP ze dne 21. 9. 2018 podotýká, že tato na str. 2 a 3 jasně deklaruje zhoršující se politická a občanská práva, což žalovaný ani soud nijak nezhodnotili; na str. 3 se přímo uvádí, že stoupla míra používání mučení a podobných praktik v policejní vazbě (zdroj Ministerstvo zahraničních věcí USA z 20. 4. 2018) Stěžovatel poukazuje na to, že z rozboru jednotlivých zdrojů informací použitých zpráv vyplývá, že se jedná o druhotné přebrané zprávy; v době zpracování zpráv se jedná o poznatky půl až tři roky staré. Uvádí, že z rozhodnutí žalovaného je zjevný neúměrný důraz na tyto neaktuální informace, což je mimo jiné v přímém rozporu se zásadou materiální pravdy. Stěžovatel dále poukazuje obecně na obavy žadatelů o azyl kurdského původu, které jsou žalovaným bagatelizovány, dále odkazuje na některé případy porušování základních lidských práv i politických práv v Turecku s odkazem na zdroje opatřené v Německu; k tomu doložil různé listinné podklady.

[19] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[20] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.* 2) kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně;* 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturu odklon; 4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

pokračování

[21] Stěžovatel namítá zásadní pochybení krajského soudu (zejména ve vztahu k nesprávnému či nedostatečnému zjištění skutkového stavu a nedostatečnému posouzení možných důvodů pro udělení mezinárodní ochrany), která by mohla mít dopad do jeho hmotně právního postavení a která navíc nelze z hlediska posouzení přijatelnosti kasační stížnosti *prima facie* vyloučit. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnosti je přijatelná.

[22] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[23] Kasační stížnost je důvodná.

[24] Z § 28 odst. 1 zákona o azylu vyplývá, že mezinárodní ochranu lze udělit ve formě azylu nebo doplňkové ochrany; shledá-li ministerstvo při svém rozhodování, že jsou naplněny důvody pro udělení azylu podle § 12, § 13 nebo § 14 téhož zákona, udělí azyl přednostně. Pokud správní orgán dospěje k závěru, že nebyly naplněny důvody pro udělení azylu jako vyšší formy mezinárodní ochrany, v souladu se zákonem posoudí, zda cizinec nesplňuje důvody k udělení doplňkové ochrany dle § 14a, resp. 14b zákona o azylu.

[25] V případě udělení azylu dle § 12 zákona o azylu je podmínkou, že cizinec je a) pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

[26] Nejvyšší správní soud připomíná, že zákon o azylu transponuje, resp. měl již k datu rozhodnutí žalovaného transponovat, do českého právního řádu mj. směrnici 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (přepřacované znění) (dále jen „kvalifikační směrnice“) a směrnici 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění) (dále jen „procedurální směrnice“), a proto je třeba při výkladu zákona o azylu respektovat zásadu jeho eurokonformního výkladu (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 - 67, publ. pod č. 1713/2008 Sb. NSS), případně použít ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu přímo ustanovení příslušné směrnice tam, kde vnitrostátní transpozice v daném období absentovala či bohužel stále absentuje.

[27] Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že závěr žalovaného, a probovaný bez dalšího krajským soudem, že stěžovatel v zemi původu nevykonával žádnou činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byl pronásledován, neboť je pouhým sympatizantem politické strany, nebyl politicky aktivní, nelze akceptovat. Stěžovatel uvedl, že se účastnil demonstrací proti invazi do syrského Afrínu, je sympatizantem politické strany HDP. Přinejmenším v tomto rozsahu vykonával politická práva a svobody ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Turecká invaze do Afrínu, kdy turecká armáda v ledu 2018 napadla v rozporu s mezinárodním právem Kurdy ovládaný Afrín a jeho okolí, je všeobecně známou skutečností. Svůj určitý politický postoj stěžovatel bezesporu projevil právě i formou poskytování pomoci Kurdům na syrských hranicích. Tuto činnost však žalovaný, potažmo krajský soud, posoudili jako prosté nelegální pašeráctví, přičemž fakt, že rodina stěžovatele je v této souvislosti ze strany policie stíhána, označil krajský soud jako nikterak excesivní. Závěr,

který aproboval krajský soud, že stěžovatel nevykonával žádnou činnost směřující k uplatňování politických práv, s ohledem na judikaturu NSS neobstojí, resp. nemá oporu v dostatečně zjištěném stavu věci.

[28] Podle rozsudku NSS ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 - 67, č. 1713/2008 Sb. NSS, musí být § 12 písm. a) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, vykládán „souladně s čl. 43 Listiny základních práv a svobod a její celkovou systematikou, a to jednak proto, že má toto ustanovení ústavního pořádku vyšší právní sílu, a jednak proto, že je § 12 písm. a) zákona o azylu promítnutím této ústavní normy na zákonné úrovni. Za politická práva a svobody tudíž musejí být pokládána politická práva ve smyslu hlavy druhé oddílu druhé Listiny základních práv a svobod, včetně svobody projevu a práva na informace podle jejího čl. 17“. V rozsudku ze dne 26. 2. 2020, č. j. 10 Azs 278/2019 – 57, Nejvyšší správní soud mimo jiné poukázal (ve shodně s rozsudkem sp. zn. 5 Azs 20/2014) na to, že intenzita či rozsah výkonu politických práv ani společenský dopad nepředstavují kritéria pro rozlišení toho, zda určité jednání představuje uplatňování politických práv.

[29] Gramatickým výkladem pojmu *zastávání určitých politických názorů ve státě* podle § 12 písm. b) zákona o azylu lze dovodit, že pokud stěžovatel projevil svými postoji, ať již účastí na demonstraci či aktivní „nelegální“ humanitární pomocí kurdským bojovníkům v bojích proti turecké armádě, vyjadřoval tím svůj politický postoj. Pro *uplatňování politických práva svobod* ve smyslu § 12 písm. a) ani pro *zastávání určitých politických názorů* ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu proto není podstatné, že stěžovatel byl „pouze“ sympatizantem politické strany a nevykonával ve prospěch strany žádnou činnost a například v její prospěch na veřejnosti aktivněji nevystupoval. Rozhodující je pouze to, zda stěžovatelova činnost vyvolala pronásledování či odůvodněný strach z pronásledování z tohoto důvodu v zemi původu, s přihlédnutím k charakteristikám této země (viz rozsudek NSS sp. zn. 2 Azs 45/2008). Intenzita a rozsah aktivit hraje roli až při posuzování příčinné souvislosti mezi uplatňováním politických práv, resp. projevováním politického názoru, a existencí pronásledování. Takové úvahy však v rozhodnutí žalovaného ani krajského soudu nejsou vyjádřeny; aktivity stěžovatele, resp. jeho rodiny v souvislosti s podporou Kurdů v bojích proti turecké armádě byly bez dalšího označeny za pouhé nedovolené pašeráctví, které je logicky trestáno. Žalovaný ani krajský soud se již nikterak nezabývaly např. tím, jak konkrétně tato pomoc probíhala, jakým způsobem byla odhalena, jaké tresty podporovatelům Kurdů hrozí, apod.

[30] Nejvyšší správní soud již několikrát zdůraznil, že správní orgán je povinen při osobních pohovorech ve věcech mezinárodní ochrany postupovat tak, aby žadateli umožnil předložit v úplnosti důvody jeho žádosti; přičemž, jestliže se během pohovoru vyskytne určitá okolnost, která může nasvědčovat tomu, že má žadatel odůvodněný strach z pronásledování z azylově relevantních důvodů, je povinností správního orgánu vést pohovor tímto směrem, aby jeho výsledek byl dostatečně konkrétní pro potřeby posouzení žádosti (viz např. rozsudek NSS ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89, rozsudek NSS ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009 - 74). Specifikem azylového řízení je rovněž zásada, podle níž se v případech pochybností postupuje ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu. Z konstantní judikatury NSS vyplývá, že jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že byla porušena základní lidská práva a svobody žadatele o azyl nebo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., porušena mohla být, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl (srov. např. rozsudky NSS ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, ze dne 23. 8. 2018, č. j. 1 Azs 137/2018 - 50, a ze dne 28. 11. 2018, č. j. 9 Azs 133/2018 - 93).

pokračování

[31] Žalovaný rovněž neuvedl žádné závažné důvody, proč se domnívat, že není přiměřeně pravděpodobné, že by byl stěžovatel vystaven obdobně jako členové jeho rodiny, intenzivnímu pronásledování, resp. vážné újmě při svém návratu do země; stěžovatel opakovaně uváděl, že je činen nátlak na jeho rodinu, jejíž členové byli zadrženi a vězněni, policie se na stěžovatele dotazuje a je mu vyhrožováno, že až se vrátí, tak bude zatčen. Žalovaný ani krajský soud ve svých rozhodnutích bez jakéhokoli reálného podkladu vycházeli z toho, že stěžovatel nemůže mít odůvodněný strach z pronásledování v zemi původu, ani neshledali skutečné nebezpečí, že utrpí vážnou újmu v případě návratu do země původu. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud např. v rozsudku sp. zn. 10 Azs 278/2019 „*předchozí vystavení pronásledování zakládá vyvratitelnou domněnku odůvodněnosti obav.*“ Jestliže se žalovaný domníval, že stěžovateli prospektivně v případě návratu do Turecka žádné pronásledování nehrozí, měl toto své tvrzení opřít o závažné důvody a zjištěné informace o zemi původu. Z rozhodnutí žalovaného ani krajského soudu však nevyplývá, na základě jakých skutečností k těmto závěrům dospěli.

[32] Nejvyšší správní soud již několikrát judikoval, že posouzení nároku na udělení azylu je postaveno na potencialitě pronásledování v budoucnu po případném návratu žadatele do země původu, jedná se tedy, obdobně jako u posuzování skutečného nebezpečí vážné újmy pro účely doplňkové ochrany, o prospektivní rozhodování (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2008, č. j. 4 Azs 47/2007 - 60, či ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008 - 83). Samotný § 12 písm. b) zákona o azylu pracuje s pojmem strachu jako subjektivním prvkem a odůvodněností strachu z pronásledování jako objektivním prvkem, nestanoví však podmínku faktického pronásledování v minulosti, byť taková skutečnost je velmi významnou indicií přiměřené pravděpodobnosti pronásledování i v budoucnu. V každém případě je však zkoumána možnost budoucího pronásledování, přičemž je využíván standard přiměřené pravděpodobnosti, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82, a ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010 - 112). V případě stěžovatele reálnou možnost budoucího pronásledování žalovaný nevyvrátil. V tomto smyslu je tudíž třeba zkoumat veškeré „incidenty“ popsané stěžovatelem, jež proběhly v minulosti a jejichž hodnověrnost žalovaný nezpochybnil, s ohledem na to, zda indikují přiměřenou pravděpodobnost pronásledování stěžovatele z azylově relevantních důvodů v budoucnosti. Skutečnost, že stěžovatelův bratr se skrývá, a jiné členové jeho rodiny byli zadrženi a odsouzeni, není nevýznamná, jak uvádí žalovaný. O tom, zda jedná se o skutečnost výrazně zvyšující pravděpodobnost, že stěžovatel by byl v případě návratu do země původu vystaven pronásledování, lze učinit závěr teprve na základě dostatečně zjištěných informací o zemi původu.

[33] Nejvyšší správní soud shledal na rozdíl od krajského soudu shromážděné informace o zemi původu zcela nedostačující. Samotná skutečnost, že se jedná z hlediska času o informace aktuální, jak zdůrazňuje krajský soud, však nic nevyovídá o dostatečnosti jejich obsahu. Krajský soud se toliko omezil na aprobování odůvodnění žalovaného, aniž by se však evidentně s obsahem zpráv seznámil. Nadto zcela bez povšimnutí ponechal další zdroje informací o situaci v zemi původu stěžovatele, a to konkrétní zprávy US Department of State z března 2017, resp. března 2019, které stěžovatel uvedl v žalobě. Článek 46 procedurální směrnice ukládá členským státům Evropské unie nejen povinnost zajistit proti rozhodnutí příslušného správního orgánu ve věci mezinárodní ochrany účinný opravný prostředek k soudu nebo nezávislému tribunálu, ale též zajistit, aby takový účinný opravný prostředek obsahoval „*úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky*“ věci, a to alespoň v řízení u soudu či tribunálu prvního stupně. Na tuto povinnost obsaženou v čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, krajský soud zcela rezignoval. Nejenže se nezabýval skutečným obsahem zpráv ve spise a věcně se k němu nevyjádřil, ale nevypořádal se nikterak ani s informacemi obsaženými v žalobě.

[34] Otázkou hodnocení adresných informací o zemi původu se zabýval Nejvyšší správní soud např. v rozsudcích ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016 – 87, a ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017 - 36. Obdobně jako v tehdy posuzovaných případech i v nynější věci jsou úvahy žalovaného, resp. krajského soudu v daném kontextu už s ohledem na shromážděné informace o zemi původu nedostatečné, resp. v řadě závěrů shromážděným informacím o zemi původu zcela zásadně odporují; krajský soud nadto poukázal pouze na ty informace, které nemohly jít ve prospěch stěžovatele, jakož poukázal na ty, které ničeho ve vztahu ke skutkovému příběhu stěžovatele nevypovídaly. Např. žalovaný poukázal na zprávu Ministerstva vnitra Velké Británie – Turecko: Kurdové, září 2018, z níž bez dalšího cituje: „*Diskriminace Kurdů ze strany státu, ani je-li uvažována kumulativně, svým charakterem ani opakujícím se výskytem obecně nepředstavuje reálné riziko perzekucí či závažné újmy.*“ Není např. ani zřejmé, jak reflektuje příběh stěžovatele, a jím popisované obavy z pronásledování, zpráva informace OAMP Turecko – Kurdové ze dne 9. 5. 2018 (postavení ve společnosti, politické strany a politická reprezentace), která toliko popisuje vývoj a postavení politických stran v Turecku; žádné závěry ve vztahu k stěžovateli žalovaný ani soud neučinili. Lze tak konstatovat, že zprávy o zemi původu, ze kterých žalovaný vycházel, nejsou přiléhavé na všechny aspekty stěžovatelova příběhu. Obstaral-li si žalovaný zprávy o zemi původu, které popisují perzekuci vysokých představitelů pro-kurdských politických stran tureckých státem, je chybou v logickém úsudku, dovodil-li např. žalovaný jen z toho, že pouhým sympatizantům těchto stran nehrozí od tureckého státu žádné nebezpečí.

[35] Žalovaný, potažmo krajský soud v intencích čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice dle Nejvyššího správního soudu nedostal nejen své povinnosti obstarat dostatečně aktuální, přesné a adresné informace o zemi původu, jež by se týkaly situace kurdské menšiny v Turecku, ale zejména informace o zemi původu, které ve správním spise k posuzovaným otázkám shromáždil, zcela nedostatečně, nesprávně a neobjektivně vyhodnotil [srov. rozložení důkazního břemene mezi žadatele o mezinárodní ochranu a správní orgán dle čl. 4 kvalifikační směrnice a čl. 10 odst. 3 písm. b) procedurální směrnice, které koresponduje rovněž i s dřívější judikaturou Nejvyššího správního soudu k této otázce – viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2005, č. j. 1 Azs 214/2004 – 45, ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 – 57, ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 – 58, a zejména ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS].

[36] V rozhodnutí žalovaného, resp. krajského soudu rovněž zcela chybí úvahy o tom, zda by vyšší složky policie či soudy byly schopny a ochotny poskytnout stěžovateli účinnou ochranu. Obecně sice platí, že subjektivní nedůvěra stěžovatele vůči vnitrostátním orgánům neodůvodňuje rezignaci na využití ochrany státu (viz též usnesení NSS ze dne 25. 7. 2013, č. j. 5 Azs 11/2012 - 23), je-li však původcem pronásledování stát, má správní orgán nejprve s ohledem na informace o zemi požadovat, aby se nejprve obrátil na vnitrostátní orgány (srov. např. rozsudek NSS sp. zn. 6 Azs 479/2004). Chtěl-li žalovaný stěžovateli vytýkat, že se neobrátil na instancně nadřazené orgány policie či soudy, měl se předně v rámci dostatečně zjištěných relevantních informací o zemi původu vypořádat s tím, zda jsou stěžovateli účinné prostředky ochrany reálně dostupné. Rovněž závěr žalovaného, že stěžovatel má možnost vnitřního přesídlení, je zjednodušující; aby k němu žalovaný mohl dospět, musel by si nejprve odpovědět na otázku, zda se konkrétní tvrzené obavy stěžovatele z pronásledování nebo vážné újmy vztahují pouze na část území státu, a teprve poté zvážit realnost (faktickou i právní), přiměřenost a rozumnost tohoto řešení.

[37] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud (stejně jako žalovaný) zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. V dalším řízení bude třeba, aby krajský soud v rámci *ex nunc* přezkumu, k čemuž jej zavazuje čl. 46 procedurální směrnice, znovu posoudil výše uvedené otázky, doplnil dokazování relevantními

pokračování

informacemi o zemi původu, vyhodnotil ty, které stěžovatel uplatnil, případně i doplňujícím výsledkem posoudil situaci v zemi původu ve světle nově zjištěných skutečností. Bude se zejména podrobněji zabývat bezpečnostní situací na jihovýchodě Turecka, odkud stěžovatel pochází, možností vnitřního přesídlení do jiné části Turecka a to z hlediska přiměřenosti a rozumnosti takového řešení, jeho dostupnosti v kontextu s osobními poměry stěžovatele i celkovými poměry v otázkách kurdské menšiny panujícími v zemi (viz např. rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007-93, či ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009 -74).

[38] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto dle § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. V novém rozsudku rozhodne krajský soud rovněž o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. prosince 2020

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu